

Riktlinjer i Uppsala län fr o m 2012-07-01

Livsmedel för särskilda näringsändamål

Sär-När

Riktlinjerna för livsmedel för särskilda näringsändamål är beslutade i TKL-gruppen den 15 juni 2012. Riktlinjerna uppdateras vid behov och finns på www.lul.se samt på respektive kommuns hemsida.

1. Inledning

Livsmedel för särskilda näringsändamål (Sär-När) fyller en viktig funktion för personer med nutritionsproblem som vårdas på sjukhus eller har hälso- och sjukvårdsinsatser i särskilt eller ordinärt boende. Riktlinjerna berör personer från och med 16 år.

Sortimentet omfattar näringsdrycker, berikningsmedel, specialprodukter med särskilt anpassat näringsinnehåll, sondnäringar, tillbehör såsom aggregat, sprutor för sondmat, gastrostomiknappar, matningssonder etc.

Produkterna ska användas under medicinsk övervakning och ersätter helt eller delvis vanlig mat när behoven inte går att tillgodose på annat sätt.

Riktlinjerna vänder sig till dietister som ordinerar eller förskriver Sär-När. De vänder sig också till läkare samt till patientansvariga sjuksköterskor inom landstinget och omvårdnadsansvariga sjuksköterskor inom kommunerna. Likaså berörs verksamhetschefer inom öppen och slutenvård samt kommunernas verksamheter.

Syftet med de gemensamma riktlinjerna är att:

- skapa god kvalitet vid användning av Sär-När för patienter/vårdtagare/brukare i Uppsala län (rätt produkt till rätt person i rätt tid)
- åstadkomma kostnadseffektivt användande av Sär-När
- förtydliga ansvarsfördelningen inom landstinget samt mellan landstinget och kommunerna.

2. Förskrivning/ordination

Grund för riktlinjer:

- Livsmedelsverkets föreskrifter (2000:14 och 2000:15)
- Användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården (SOSFS 2008:1)

Föreskrifterna baseras på gemensamma EU-regler (direktiv 2009/39/EG)

2.1 Förskrivning och ordination av sondmat/kosttillägg

- **Patienter inom landstingets verksamheter eller verksamheter som har avtal med landstinget, ordinärt boende**

Enbart leg dietist inom landstinget ordinerar och förskriver. Landstinget står för samtliga kostnader, förutom egenavgifter.

- **Vårdtagare/brukare på korttidsplatser/växelvård**

Brukare som använder kosttillägg får detta inom ramen för sitt matabonnemang. Brukare som använder sondmat ska ta med sig denna hemifrån och betalar inga matkostnader på korttidsenheten.

- **Vårdtagare/brukare i vård- och omsorgsboende/särskilt boende**

Kosttillägg

Dietist i verksamheten, alternativt omvårdnadsansvarig sjuksköterska, ordinerar till enskild som betalar för helinackordering. Beställning och distribution sker direkt från grossist. Vård- och omsorgsboendet står för kostnaden.

Sondmat och aggregat/sprutor

Föreskrivning sker av landstingets dietister. Landstinget står för kostnaden. Sondsprutor till samma patient kan diskas och användas fler gånger. Bil 1. För patienter som skrivs ut från sjukhus finns en checklista med uppgifter för överrapportering och uppföljning. Bil 2

- **Vårdtagare/brukare i LSS-boende**

Jämställs med ordinärt boende. Leg dietist inom landstinget ordinerar och förskriver. Landstinget står för kostnader, förutom egenavgifter.

2.2 Föreskrivning och ordination av medicintekniska produkter

Infusionspumpar

Samtliga infusionspumpar som används i länet kan med fördel rekvireras via landstingets Medicinsk information och teknik (MIT). Landstingets står för servicekostnad för samtliga pumpar som rekvirerats via MIT. Bil 3. Vid beställning utanför sjukhuset ska pumpens placering, fullständig adress samt kontaktperson anges

Gällande avtal ska följas.

Droppställningar

Varje kommun ansvarar för införskaffande och handhavande av droppställningar. Kan eventuellt lånas från aktuellt företag.

3. Vilka personer kan få Sär-När?

En individuell bedömning krävs alltid för att ta ställning till om den enskilde/patienten är i medicinskt behov av nutritionsprodukter/Sär-När

När ska Sär-När förskrivas?

- När den enskilde/patienten inte kan försörja sig med vanlig/energität kost, sviktar i sitt matintag samt riskerar sjukdomsrelaterad undernäring/näringsbrist
- Patienter med diagnos där Sär-När med specifikt anpassat innehåll har dokumenterad effekt
- Vid annan omställning i livssituationen och när förhoppning finns om ett förbättrat näringsstatus
- När livskvaliteten kan förbättras under en övergångsperiod, även vid terminalvård

När ska Sär-När inte förskrivas?

- När berikad, vanlig mat ger samma effekt
- När den enskilde/patienten uttalat inte vill ta emot någon form av mat eller dryck
- När den enskilde/patienten inte kan tillgodogöra sig näringsprodukterna

Följande tillstånd berättigar **inte i sig** till förskrivning av Sär-När:

- Allergi
- Celiaki
- Laktosintolerans
- Direkt anslutning till obesitaskirurgi

4. Rutiner inkl bedömning

All förskrivning av Sär-När ska grundas på den enskildes närings- och energibehov. Det är viktigt att beakta vad och hur mycket som förskrivs. Förskrivaren ska ha kunskap om sammansättningen i den förskrivna produkten, att den är adekvat för den enskilde vårdtagaren och att intaget blir optimalt. Behandlingen ska följas upp och utvärderas.

Syfte med kosttillägg är att dessa ska komplettera vanlig mat. Därför bör max 1-3 näringsdrycker per dag förskrivas. Om fler produkter behöver förskrivas ska detta motiveras i journalen.

På beställningsblanketten kan max sex uttag anges. Ett uttag beräknas räcka för en månads förbrukning. Vårdtagaren kan göra flera uttag vid ett och samma tillfälle. Egenavgift tas ut för varje uttag. För närvarande är egenavgiften för partiell nutrition 250 kr och för full nutrition 1500 kr/månad. Överskjutande kostnad betalas av landstinget.

Sortiment

Aktuellt upphandlat sortiment redovisas på:

<http://www.varor.lul.se/webbreg/content/text.asp?sid=38&ttid=18&tid=1520>

Hängavtal

Externa utförare har samma möjligheter som de offentliga att ansluta sig till befintliga avtal för Sär-När i öppen vård. För att få en så kostnadseffektiv hantering som möjligt rekommenderas samtliga utförare av vård och omsorg att följa befintliga avtal. Det är klokt att inte använda dyrare produkt än nödvändigt.

Uppföljning

All förskrivning ska dokumenteras under vedertaget sökord. All förskrivning, ordination och behandling ska utvärderas och omprövas årligen av den som förskriver/ordinerar. Kostsamma specialprodukter, t ex elementardieter, bör förskrivas månadsvis för tätare utvärdering.

Riktlinjerna är utarbetade av en expertgrupp med representanter för landstinget och länets kommuner.

Riktlinjerna revideras senast under 2013.

BILAGA 1 Rengöring av sondsprutor

BILAGA 2 Checklista vid överrapportering

BILAGA 3 Riktlinjer vid användning av infusionspumpar

